

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Malin Hammar

Skattebefriade finansiella tjänster
vid överlåtelser och förvärv av
företag.

Examensarbete
30 högskolepoäng

Christina Moëll

Skatterätt

Vårterminen 2010

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	5
1.1 Syfte	5
1.2 Metod och material	5
1.2.1 Metod	5
1.2.2 Material	5
1.3 Frågeställningar och avgränsningar	6
2 UNDANTAGET FÖR MERVÄRDESSKATT PÅ FINANSIELLA TJÄNSTER	7
2.1 Bakgrund och historik	7
2.1.1 Sverige	7
2.1.2 EU	8
2.1.2.1 Direkt effekt	8
2.1.2.2 EU-konform tolkning	9
2.2 Finansiella tjänster – utformning och tolkningen av undantaget i mervärdeskattedirektivet.	9
2.2.1 Finansiella tjänster – en introduktion	9
2.3 Bank och finansieringstjänster	10
2.3.1 Betalningsförmedling	11
2.3.2 Upplåning och utlåning	11
2.3.3 Betal- och kreditkort	12
2.3.4 Kassaservicetjänster	12
2.3.5 Kreditförmedling	13
2.3.6 Tjänster som inte omfattas av undantaget	13
2.3.7 Sammanfattning	14
2.4 Värdepappershandel och därmed jämförlig verksamhet	15
2.4.1 Värdepappershandel- Transaktioner och förhandling avseende aktier	15
2.4.2 Omsättning och förmedling av aktier, andra andelar, fordringar mm.	16
2.4.3 Förmedling av aktier i samband med börsintroduktion och nyemission	16
2.4.4 Tjänster utförda av börs (elektronisk handelsplats) samt tjänst avseende kontoföring av finansiella instrument.	17
2.4.5 Tjänst avseende förmedling av fondandelar samt information	17
2.4.6 Förvaltning av kapital	18

2.5	Investeringsfonder	18
3	ÖVERLÅTELSE OCH FÖRVARV AV FÖRETAG. VILKEN AVDRAGSRÄTT FÖRELIGGER FÖR RÅDGIVANDE KONSULTUPPDRAG?	20
3.1	RÅ 2001 not. 23 - Corporate financeverksamhet	21
3.2	RÅ 2006 not 188 - Företagsöverlåtelser	22
3.3	Kammarrätten i Stockholms dom den 9 februari 2010, mål nr 5778-09 - i relation till domarna ovan.	22
3.4	EG/EU-domstolens avgöranden som är relevanta för området	24
3.4.1	C-4/94 BLP- group	24
3.4.2	C-2/95 SDC	25
3.4.3	C-408/98 Abbey International	25
3.4.4	C-235/00 CSC	25
3.4.5	C-349/96, Card Protection Plan	26
3.4.6	C-16/00 Cibo	26
3.4.7	C-77/01 EDM	27
3.4.8	C-41/04 Levob Verzekeringen och OV Bank	27
3.4.9	C-435/05 Volker Ludwig	28
4	ANALYS	29
4.1	Undantaget för mervärdesskatt på finansiella tjänster.	29
4.1.1	Bank och finansieringstjänster	30
4.1.2	Värdepappershandel	31
4.2	Vad utgör en finansiell tjänst vid företagsförvärv och företagsöverlåtelser?	31
5	SLUTSATS	34
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	35
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	36

Summary

Financial services are exempt from VAT and have been that for a long time. When the 1990 Swedish-tax reform took place it was discussed whether the overall tax liability applicable to sales of goods and services would also include financial services. The discussions did not lead to anything more concrete than a proposal for a special tax in the financial sector. Technical difficulties, mainly relating to the calculation of a tax on the interest rate, were brought up as an argument to keep the services tax-free. However, the international aspects, that were discussed, were given a decisive influence on the decision i.e. that financial services generally were exempt from VAT in the EU.

Financial services can be divided into banking and financial services and securities and stock trading. If it is a matter of judgement it is the nature of the service and not who provides them, that is the determining factor. The services should also entail legal and economic changes of the parties.

The main issue in this paper is the question of which transactions that are to be considered as tax-free financial services for acquisitions and transfers of undertakings take place. The investigation has its foundation in two cases from the Swedish Supreme Administrative Court (RÅ 2001 not. 23 and RÅ 2006 not. 188) and a case from the Administrative Court of Appeal in Stockholm from 2010, which concerns the two judgements from the Supreme Administrative Court. As always when VAT is the matter, EU law is relevant. This is why judgements made by the EC/EU-court constitute a large part of the investigation.

When deciding whether services in connection with acquisitions and business transfers are tax-free it is crucial to establish the nature of the service and prevalence of peripheral services. If the peripheral services constitute a major proportion of the overall services the services as a unit are unlikely to see as financial.

Sammanfattning

Finansiella tjänster är undantagna från mervärdesskatt och har varit det sedan långt tillbaka. I samband med skattereformen 1990 diskuterades huruvida den generella skatteplikten som gäller för omsättning av varor och tjänster skulle komma att innefatta även finansiella tjänster. Dessa diskussioner ledde emellertid inte till något mer konkret än ett förslag till en särskild skatt i den finansiella sektorn. Tekniska problem, främst avseende beräkning av ett skatteunderlag på ränta, framfördes som argument för att tjänsterna skulle förbli skattefria. Dock torde de internationella aspekter som diskuterades haft större inverkan på beslutet då finansiella tjänster generellt var undantagna från mervärdesskatt inom EU.

Finansiella tjänster kan delas upp i bank- och finansieringstjänster och värdepappershandel. Gemensamt för tjänsterna är att man vid en bedömning huruvida skattefrihet eventuellt föreligger, ska se till tjänsternas natur och inte till vem som tillhandahåller dem. Tjänsterna bör även medföra rättsliga och ekonomiska förändringar för parterna.

Den främsta frågeställningen i uppsatsen är vad som är att se som skattefria finansiella tjänster vid förvärv och överlåtelser av företag. Utredningen har genomförts med utgångspunkt i två rättsfall från Regeringsrätten (RÅ 2001 not. 23 samt RÅ 2006 not. 188) samt ett mål från kammarrätten i Stockholm från 2010, vilket berör de båda domarna från Regeringsrätten. Som alltid när det gäller mervärdesskatt är EU-rätten ständigt närvarande varför praxis från EG/EU-domstolen utgör en stor del av utredningen.

Avgörande huruvida tjänster i samband med företagsförvärv och företagsöverlåtelser är att se som skattefria är tjänsternas natur och förekomsten av kringtjänster. Om kringtjänsterna utgör en övervägande del av de sammantagna tjänsterna är de troligtvis inte att se som finansiella. Bedömningen i dessa fall förefaller, med utgångspunkt i de ovan nämnda rättsfallen samt praxis från EG/EU-domstolen, som restriktiv.

Förord

Jag vill börja med att tacka min handledare Christina Moëll för all tänkbar hjälp med detta arbete och för att du ställde upp som handledare då jag har valt att skriva detta arbete parallellt med termin åtta.

Under min utbildning har jag berikats med en man och två barn vilka jag vill sända de största tack till för att ni har gett mig perspektiv på studierna och gjort mig mer målinriktad och fokuserad. På tal om barnen vill jag även passa på att tacka mina föräldrar och svärföräldrar för att ni ställt upp när det kört ihop sig under studietiden, t.ex. genom att ta med lilla H till kontoret under obligatoriska seminarium eller att ta ledigt vid tentamensperioderna då diverse sjukdomar härjat på dagis. TACK, TACK, TACK, TACK!

Nu är jag äntligen ”färdig med min jurist”, för att citera min son. Det har tagit fem och ett halvt år från start till mål och har varit både roligt, bildande och inspirerande. Nu ska det bli fantastiskt kul att komma ut i verkligheten och visa vad man lärt sig...

Förkortningar

EG	Europeiska Gemenskapen
EU	Europeiska Unionen
GML	Lagen (1968:430) om mervärdeskatt
KIS	Kommittén för indirekta skatter
ML	Mervärdesskattelagen (1994:200)
SKV	Skatteverket

1 Inledning

1.1 Syfte

Finansiella tjänster har sedan lång tid tillbaka varit undantagna från mervärdesskatt, inte bara i Sverige utan även utanför vårt lands gränser. Viljan att skapa ett harmoniserat mervärdesskattesystem inom EU har medfört att reglerna i de olika medlemstaterna tar avstamp i Mervärdesskattedirektivet 2006/112/EG.

Med denna uppsats avses att ge en sammanfattande bild av hur undantaget för finansiella tjänster kvarstått, tillämpats och utvecklats i svensk rätt. Då området för mervärdesskatt är i stort sett helt harmoniserat inom EU kommer självfallet gemenskapsrättsliga regler och praxis att få stor betydelse för denna framställan.

Den sammanfattande bild som förhoppningsvis kommer att ges av undantaget för finansiella tjänster kommer sedan att utgöra grunden för en utredning av vad som är att anse som skattebefriade finansiella tjänster vid överlåtelser och förvärv av företag. Avstamp kommer i denna fråga att tas ur två avgöranden från Regeringsrätten samt en dom från Kammarrätten. I anknytning till detta kommer praxis från EG/EU-domstolen av relevans på området att presenteras.

1.2 Metod och material

1.2.1 Metod

Först kommer gällande regler avseende mervärdesskatt på finansiella tjänster att presenteras med utgångspunkt i EG-rätten samt svensk intern rätt. Med detta som bakgrund kommer redovisas därefter rättsläget för hur undantaget för mervärdesskatt på dessa tjänster tillämpas vid överlåtelser och förvärv av företag. Även denna presentation tar avstamp i gällande rätt och rättspraxis, både i Sverige och inom EU. Undersökning kommer att följa vad man brukar benämna som rättsdogmatisk juridisk metod vilken går ut på att undersöka gällande rätt med utgångspunkt ur lagstiftning. Utöver detta kan även andra rättskällor som är relevanta för området användas, så som rättspraxis, förarbeten och doktrin.

1.2.2 Material

Utredningen i arbetet kommer, när det gäller gällande rätt, att baseras på lagstiftning, främst inom ramen för svensk rätt, men även EU-rätt kommer att behandlas. Utöver detta kommer praxis från EG-domstolen samt Regeringsrätten att användas. Dessutom kommer doktrin, både i form av litteratur och artiklar att nyttjas i arbetet.

1.3 Frågeställningar och avgränsningar

Den frågeställning som kommer ges företräde i både resultat och analys delen är vad som är att anse som skattebefriade finansiella tjänster vid överlåtelser och förvärv av företag.

För att på bästa sätt besvara denna fråga kommer en bakgrund att presenteras vari en rad frågor och gränsdragningar avseende bedömningen av finansiella tjänsters karaktär kommer att aktualiseras.

Jag kommer i uppsatsen behålla ett svenskt perspektiv, men självklart med en blick utåt Europa. Gemenskapsrätten kommer att ha en framträdande roll men dock inte var dominerande.

2 Undantaget för mervärdesskatt på finansiella tjänster

2.1 Bakgrund och historik

2.1.1 Sverige

År 1991 genomfördes i Sverige en skattereform genom en rad förändringar i skattelagstiftningen. Mervärdesskatteområdet var inget undantag, dock förblev den tidigare skattefriheten på finansiella tjänster orörd och tidigare 8 § 3 GML, anvisningspunkt 5, kom att regleras i 3 kap 9 § ML, men det var främst frågan om en ”teknisk omarbetning”¹.

En följd av reformen var just att utvidga mervärdesskatten till att vara generell för alla varor och tjänster, om de inte omfattades av de särskilda undantag som lagen tillhandahöll.² Det faktum att finansiella tjänster kom att även i fortsättningen undantas från mervärdesskatt var dock inte okontroversiellt. Dåvarande departementschefen uttryckte i förarbetena att finansiella tjänster i princip borde ingå i skattebasen³ dock utgjorde *tekniska problem* och *internationella aspekter* hinder vilket medförde att finansiella tjänster undantogs i avvaktan på vidare utredning i frågan.⁴ Förslag till en särskild skatt i den finansiella sektorn lades kort därefter fram, men lagstiftning på området uteblev, varför finansiella tjänster inte kom att generera någon mervärdesskatt.⁵

Även kommittén för indirekta skatter (KIS) uttalade sig positivt avseende finansiella tjänsters bidrag till skattebasen. Man menade att ett kvarstående undantag skulle medföra konkurrensnedvridning, förlorade skatteintäkter samt bidra till en kumulativ effekt då varan eller tjänsten som kan innehålla en dold mervärdesskatt som inte kan dras av i nästa led, om den används som insatsvara.⁶ Dock ansåg även KIS att frågan behövde utredas ytterligare med hänvisning till *tekniska problem* och *internationella aspekter*.

Vilka är då dessa problem och aspekter som man från flera håll ansåg utgöra hinder för mervärdesskatt på finansiella tjänster? Från KIS sida menade man att de tekniska problemen främst bestod i hur mervärdesskatt på ränta skulle beräknas på ett tillfredställande sätt.⁷ Även i den tidigare nämnda

¹ Hultqvist, Anders, *Moms och finansiella tjänster*, s. 27

² Hultqvist, Anders, *Moms och finansiella tjänster*, s. 25

³ Prop. 1989/90:111, s. 86-88

⁴ Hultqvist, Anders, *Moms och finansiella tjänster*, s. 15

⁵ Hultqvist, Anders, *Moms och finansiella tjänster*, s. 26, samt SOU 1990:46, *Särskild skatt i den finansiella sektorn*, s. 181 ff.

⁶ Hultqvist, Anders, *Moms och finansiella tjänster*, s. 25, samt SOU 1989:35, del I s. 192

⁷ Hultqvist, Anders, *Moms och finansiella tjänster*, s. 25, samt SOU 1989:35, del I s. 193 ff.

utredningen avseende särskild skatt i den finansiella sektorn⁸ ansåg man att det fanns skattetekniska frågetecken och svårigheter kring fastställandet av det underlag på vilket mervärdeskatt skulle utgå.⁹

De internationella aspekterna KIS nämnde i sitt utlåtande torde främst vara det faktum att EG:s sjätte mervärdeskattedirektiv¹⁰ undantog finansiella tjänster från mervärdesskatt och att det vore olustigt att Sverige som första land i Europa skulle avvika från detta,¹¹ något som fick medhåll i utredningen avseende särskild skatt i den finansiella sektorn.¹² Nedan följer mer om gemenskapsrättens roll på mervärdeskatteområdet.

2.1.2 EU

Sverige ansökte om medlemskap i EG 1991 och blev medlem 1995. Som redan nämnts ovan påpekade man från flera håll redan under skattereformen 1991 att det vore önskvärt att det svenska systemet för mervärdesskatt var anpassningsbart internationellt, främst i förhållande till EG. Just det faktum att man inom EG undantog finansiella tjänster från mervärdesskatt var den främsta bidragande faktorn till att man även efter skattereformen undantog dessa tjänster från moms.¹³ Trots viljan till EG-konform lagstiftning på detta område skiljer sig, då som nu, den svenska lagtexten¹⁴ från motsvarande reglering i mervärdeskattedirektivet.¹⁵

2.1.2.1 Direkt effekt

De svenska reglerna i ML skall vara harmoniserade med EU:s mervärdeskattedirektiv. I de fall där harmoniseringen inte är fullkomlig kan det vara lockande att i de fall EU-rätten tillhandahåller en mer förmånlig lösning, åberopa den aktuella direktivsregleringen. En sådan tillämpning kräver att direktivets reglering är till förmån för den skattskyldige samt att regeln uppfyller kraven på direkt effekt. För att direkt effekt skall föreligga krävs att den s.k. implementeringsfristen har passerat samt att regeln är tydlig, precis samt ovillkorlig.¹⁶

⁸ SOU 1990:46, *Särskild skatt i den finansiella sektorn*

⁹ Se även Hultqvist, Anders, *Moms och finansiella tjänster*, s. 26

¹⁰ Sjätte mervärdeskattedirektivet 77/388/EEG

¹¹ Hultqvist, Anders, *Moms och finansiella tjänster*, s. 25, se även SOU 1989:35 del I s. 193

¹² Hultqvist, Anders, *Moms och finansiella tjänster*, s. 26 samt SOU 1990:46, *Särskild skatt i den finansiella sektorn*.

¹³ Se ovan under avsnitt 2.1.1.

¹⁴ 3 kap. 9 § ML

¹⁵ Hultqvist, Anders, *Moms och finansiella tjänster*, s. 47. 1991 reglerades undantaget i Direktiv 77/388/EEG, *sjätte mervärdeskattedirektivet*, art 13 B (d). Numer återfinns undantaget i Direktiv 2006/112/EG, *mervärdeskattedirektivet*, art. 135 1 b-d.

¹⁶ Jmf. mål nr 26/62 Van Gend en Loos, mål nr 6/64 Costa/ENEL samt mål nr 8/81 Becker.

2.1.2.2 EU-konform tolkning

I de fall ett direktiv saknar direkt effekt måste medlemsstaterna ändå iaktta EU-rätten vid tolkning och tillämpning av nationell rätt. Den nationella rätten ska tolkas i ljuset av direktivets syfte och innehåll.¹⁷

2.2 Finansiella tjänster – utformning och tolkningen av undantaget i mervärdesskattedirektivet.

Undantaget för mervärdesskatt på finansiella tjänster i mervärdesskattedirektivets¹⁸ artikel 135 1 b-g är mer preciserad än den som tillhandahålls i 3:9 ML. ML:s reglering skall dock, som nämnts ovan, anses utgöra en implementering av EG/EU-rätten.

Nedan följer en genomgång av de olika finansiella tjänster som undantas från mervärdesskatt, samt en presentation av tjänster som inte ansetts falla inom undantaget. Svensk lagtext och praxis kommer att behandlas parallellt med de gemenskapsrättsliga regler och rättsfall som finns på området för att ge en bättre bild av rättsläget.

2.2.1 Finansiella tjänster – en introduktion

Som nämnts ovan är mervärdesskatten ett av de områden där harmoniseringen, inom EU, kommit allra längst. Undantaget för mervärdesskatt på finansiella tjänster formuleras dock lite olika i den svenska lagstiftningen jämfört med EU:s mervärdesskattedirektiv. Dessa olikheter till trots anser den svenska lagstiftaren att man ändå uppfyller kraven på harmonisering.¹⁹

Den svenska mervärdesskattelagens undantag för moms på finansiella tjänster återfinns, som nämnts innan, i lagens 3 kap 9 §. Här undantas omsättning av bank- och finansieringstjänster samt värdepappershandel och därmed jämförbar verksamhet från uttag av mervärdesskatt. Vad som åsyftas med nämnda tjänster definieras inte närmare i lagtexten och inte heller förarbetena ger någon entydig definition. Således gäller ett generellt undantag för moms på finansiella tjänster.²⁰

Inom EU regleras frågor om moms i det så kallade Mervärdesskattedirektivet²¹. Undantaget för finansiella tjänster återfinns i direktivets artikel 135 1 b-g. Denna reglering är, som nämnts innan, betydligt mer detaljerad än den som tillhandahålls i svenska ML.

¹⁷ Jmf mål nr 14/83 Von Colson.

¹⁸ Mervärdesskattedirektivet 2006/112/EG

¹⁹ Alhager, Eleonor, Kleerup, Jan, Melz, Peter, Öberg, Jesper, *Mervärdesskatt i teori och praktik*, s. 97

²⁰ Alhager, Eleonor, Kleerup, Jan, Melz, Peter, Öberg, Jesper, *Mervärdesskatt i teori och praktik*, s. 96-97

²¹ Mervärdesskattedirektivet 2006/112/EG

Undantagen följer en viss struktur där man först undantar kreditgivning och alla typer av säkerheter för dessa. Sedan undantas transaktioner avseende pengar på konton och därefter hantering av ”riktiga” pengar samt valutatransaktioner. Utöver detta omfattas även pengar som transformerats till finansiella instrument samt förvaltning av investeringsfonder, där det sistnämnda utgör en lite udda fågel i sammanhanget då det inte utgör en ren finansiell transaktion.²² Utöver direktivets regler utgörs den EU-rättsliga regleringen av området till stor del av EU-domstolens praxis.

Från det svenska Skatteverkets sida ger man exempel på bank och finansieringstjänster så som kontoutdrag och saldouppgifter, gireringar och överföringsuppdrag samt uppläggning av krediter.²³ Omfattas gör även värdepappershandel med vilket avses omsättning och förmedling av aktier, andra andelar och fodringar samt förvaltning av investeringsfonder i enlighet med lagen (2004.46) om investeringsfonder.²⁴

Vad gäller undantaget för värdepappershandel i 3:9, 3 st ML hittar man en bättre definition genom förarbetena där undantaget anses omfatta alla transaktioner som ingår i värdepappersmarknaden även om de inte är bundna till värdepappret i sig.²⁵

Viktigt att komma ihåg i de båda regleringarna är att det är tjänsten i sig och vad den innehåller som konstituerar ett undantag och inte vem som tillhandahåller den.²⁶

Nedan följer en sammanfattande genomgång av de olika tjänster på området som undantas respektive inte undantas.

2.3 Bank och finansieringstjänster

Bank och finansieringstjänster är en relativt heterogen grupp av tjänster som innefattat både långivning, betalningsförmedling, betal- och kreditkort etc. Nedan följer en genomgång av de tjänster som utgör den största delen i denna grupp av finansiella tjänster. Presentationen är dock inte helt uttömmande men torde vara detaljerad nog för att kunna svara mot syftet med uppsatsen.

²² Henkow, Oskar, *Reformering av hanteringen av finansiella tjänster och försäkringstjänster*, Svensk skattetidning nr 1 2008, s. 12

²³ Handledning för mervärdeskatt 2009, kap 34, Skatteverket

²⁴ Alhager, Eleonor, Kleerup, Jan, Melz, Peter, Öberg, Jesper, *Mervärdesskatt i teori och praktik*, s. 96

²⁵ Prop. 1989/90:111, s. 193 och 307, se även Alhager, Eleonor, Kleerup, Jan, Melz, Peter, Öberg, Jesper, *Mervärdesskatt i teori och praktik*, s. 99

²⁶ Alhager, Eleonor, Kleerup, Jan, Melz, Peter, Öberg, Jesper, *Mervärdesskatt i teori och praktik*, s. 97

2.3.1 Betalningsförmedling

Mål C-2/95 Sparkassernas data central, SDC, känns som en naturlig inledning av denna genomgång då domstolen i målet gav tydligt svar på om undantaget för finansiella tjänster skall bedömas utifrån vem som tillhandahåller tjänsten eller utifrån tjänstens natur. Svaret blev det senare alternativet. I målet ansåg domstolen att transaktioner genomförda av en datacentral skall undantas från mervärdesskatt då det är själva innehållet i tjänsten och inte vem eller vad som utför den som är avgörande. Målet har fått stort utrymme vid tolkning av undantaget för finansiella tjänster, både EU-rättsligt och i medlemsstaternas nationella lagstiftning. Domstolen uttalar även i mål C-2/95 SDC, att tjänsterna måste ”medföra rättsliga och ekonomiska förändringar” för att utgöra en finansiell tjänst inom undantaget.

En jämförelse kan med fördel göras med målet C-235/00 CSC, vilket avser främst tolkning av begreppet ”förhandlingar²⁷ rörande värdepapper”, då ett företag överlät till en underleverantör att tillhandahålla information, ta emot ansökningar om teckning av värdepapper etc. men även administrera dessa genom ett s.k. call-center. Detta föll inte in under direktivets definition av förhandlingar rörande värdepapper då dessa förhandlingar skall bedrivas av en mellan man vilken ska ha lika stor betydelse för avtalets tillkomst som parterna själva. Då företaget som tillhandhöll call-centertjänsterna knappast kunde anses uppfylla denna definition föll deras verksamhet också utanför undantaget för finansiella tjänster.

Ur svensk praxis på området kan man hämta ledning i målet RA 1999 not. 46 där bankgirocentralens tjänster avseende uppdragsfakturerings ansetts skattepliktiga. Verksamheten gick ut på att man framställde en banks fakturor till dess kunder, vilka i sin tur utnyttjade bankgirocentralens produkter vilket inte ansågs utgöra ett underordnat led i själva betalningsförmedlingen.²⁸

I en samlig domar från kammarrätten i Stockholm från 2004²⁹ förtydligas reglerna för undantaget ytterligare. Den finansiella tjänsten skall utgöra ett nödvändigt led vid transaktioner av de medel som betalningsförmedlingen avser för att omfattas av undantaget.³⁰

2.3.2 Upplåning och utlåning

Ur svensk synvinkel finns utöver lagtext och förarbeten ledning i denna fråga främst att hämta ur ett par förhandsbesked från SRN. Det mest intressanta torde vara förhandsbesked från 2005-10-11, avseende lån som en säljare tillhandahåller vid försäljning av en vara. Sådana tjänster får anses

²⁷ I svensk lagtext är begreppet ersatt med förmedling, se mer under 2.2 samt 2.2.4.4.

²⁸ Se även Handledning för mervärdesskatt 2009, kap. 34.2.1.1, Skatteverket

²⁹ Kammarrätten i Stockholm 2004-06-15, mål nr 4890-2000, 4891-2000, 4892-2000 samt 4893-2000.

³⁰ Se även Handledning för mervärdesskatt 2009, kap. 34.2.1.1, Skatteverket

skilda från bolagets försäljningsverksamhet varför de anses undantagna från mervärdesskatt. I de fall tjänsten inte tillhandahålls av försäljningsbolaget självt utan av ett annat bolag är den ändå undantagen från skatteplikt.³¹

Ur ett EU-rättsligt perspektiv kan målet C-231/91 Muys, vara intressant att nämna. I målet lät ett byggföretag kunderna skjuta upp betalning mot erlagd ränta. Frågan var om denna ränta faller inom undantaget för finansiella tjänster eller om den skall anses ingå i beskattningsunderlaget för varan eller tjänsten. Domstolen fann att undantag från mervärdesskatt mycket väl kunde föreligga i de fall det avser tid varefter varan eller tjänsten levererats. Innan dess anses ränta ingå i beskattningsunderlaget

2.3.3 Betal- och kreditkort

Betal- och kreditkort utgör en grundpelare hos varje bolag som bedriver bankverksamhet och är därför i grunden att se som undantaget från mervärdesskatt. SNR har i ett förhandsbesked utsträckt skattefriheten till att även omfatta dessa tjänster när ett utomstående företag åtar sig att sköta bankers åtagande avseende kredit- och betalkostsystem.³² I ett annat fall har man även ansett de tjänster som ibland erbjuds kortinnehavare i form av krediter samt möjlighet att betala mot faktura var att se som skattefria. I förhandsbeskedet var tjänsterna riktade till andra företag, vilka utnyttjade ovan nämnda tjänster och både tjänsterna i sig samt de avgifter som kunderna betalade till bolaget ansågs undantagna från mervärdesskatt.³³

Ett annat mål som kan vara intressant att belysa är RÅ 1997 not. 180 som berör leverans av vara till kontokortskund. Omsättning i mervärdesskattehänseende ansågs föreligga först mellan återförsäljare av varan och det företag som utfärdade kontokortet varför det utfärdande företaget inte kunde anses ha tillhandahållit kunden en finansiell tjänst.

2.3.4 Kassaservicetjänster

Om kassaservice tjänster finns inte mycket uttalat mer än att SNR har ansett att man tillhandahåller banktjänster då uppdraget består i att förmedla uttag och insättningar på bankkonton, lösa in checkar och postgirobetalningar, förmedling av betalning etc.³⁴

³¹ Se även Handledning för mervärdesskatt 2009, kap. 34.2.1.1, Skatteverket

³² SNR förhandsbesked 2006-06-30.

³³ SNR förhandsbesked 2006-02-28

³⁴ SNR förhandsbesked 2004-06-15 samt Handledning för mervärdesskatt 2009, kap. 34.2.1.1, Skatteverket

2.3.5 Kreditförmedling

När det gäller kreditförmedling finns till skillnad mot kassaservicetjänster lite mer ledning att hitta i praxis, både från EU-domstolen och vår svenska Regeringsrätt.

I mål C-453/05 *Ludwig* där tjänster avseende analys av förmögenhetssituation inför en förestående kreditgivning inte kan anses mervärdesskattepliktiga endast på grund av att det inte finns ett avtalsförhållande mellan den skatteskyldige och den andre parten. Domstolen hänvisar till principen i mål C-2/95 SDC vilken innebär att man skall se till tjänstens natur och inte vem som tillhandahåller den, vid bedömning om undantaget är tillämpligt.

I RÅ 1998 not. 111 ansågs tjänster i samband med långfristiga bostadskrediter som en bank tillhandahöll för ett kreditmarknadsbolagsräkning, undantagna från mervärdesskatt. Banken tillhandhöll även tjänster vid omsättning av övertagande av krediter, för vilka det uppdragsgivande bolaget var kreditgivare. Även dessa tjänster ansågs undantagna. Det gjorde däremot inte de tjänster, som bestod i att aktivera kreditakterna, som banken till tillhandahöll.³⁵

Andra aktiviteter som ansetts falla utanför undantaget är t.ex ett postordersföretags tjänster i samband med kreditansökningar. I målet var det fråga om en typ av långgivning från annan part och Regeringsrätten ansåg inte att tjänsten utgjorde undantagen kreditförmedlingsverksamhet, RÅ 2005 not. 61. Postorderföretagets tjänster skall ha gått ut på att öppna inkomna ansökningar, diarieföra och registrera dessa samt inhämta eventuella kompletterande uppgifter. Även fastighetsmäklares kreditförmedling till köpare av bostad har ansetts skattepliktig i RÅ 1994 not. 13.

2.3.6 Tjänster som inte omfattas av undantaget

Indrivningstjänster/ factoring

Inkassotjänster är inte att anse som bank och finansieringstjänster och omfattas således inte av undantaget i 3:9 ML.³⁶ I de fall ett företag köper fordringar av annan kan domen i målet C-305/01 MKG- Kraftfahrzeuge Factoring verka förtydligande. Fall avseende factoring, då man genom att köpa sin kunds fordringar hjälper kunden att stå för indrivning och risker kopplade till fordringarna, faller utanför undantaget för finansiella tjänster.³⁷

Förvaltning av fordringar och skuldsanering

³⁵ Se även Handledning för mervärdesskatt 2009, kap. 34.2.1.1, Skatteverket

³⁶ Se även Alhager, Eleonor, Kleerup, Jan, Melz, Peter, Öberg, Jesper, *Mervärdesskatt i teori och praktik*, s. 98

³⁷ Se även Skatteverkets skrivelse 2004-12-20, dnr 130 676523-04/111 samt mål C.305/01 MKG

Inte heller förvaltning av fordringar som ett bolag utförde åt ett annat bolag har ansetts utgöra undantagen verksamhet, RÅ 2003 not. 194. I målet förvärvades förfallna fordringar vilka det förvärvande bolaget sedan förvaltade genom att förhandla med gäldenärerna samt bevilja nya krediter hos bolaget. Tjänsterna är enligt Regeringsrätten inte till sin natur primärt finansiella utan den aspekten tycks endast utgöra en del i förvaltningen och är därför inte av väsentlig karaktär.

Notariatverksamhet

Med denna typ av verksamhet avses förvaltning av värdepapper och förvaltning av omyndigs medel samt förvaltning av lån för annan part, rådgivning samt juridiska tjänster.³⁸

Bankfack

Uthyrning av bankfack är inte undantaget från skatteplikt för mervärdesskatt.³⁹

Värdering av fastighet

I målet RÅ 1992 not. 209 ansågs fastighetsvärderingar utförda åt en bank skattepliktiga och omfattades således inte av undantaget.

Övrigt

I målet RÅ 1992 not. 210 ansågs datatjänster utförda åt en bank skattepliktiga och omfattades således inte av undantaget.

2.3.7 Sammanfattning

Om man ska sammanfatta rättsläget avseende mervärdesskatt på finansiella tjänster i det fall det rör sig om bank- och finansieringstjänster så är det viktigaste att se till hur tjänsten ser ut och genomförs mer än till vilken part som tillhandahåller den, vilket även nämnts innan. Tjänster som till sin natur mer består i att tillhandahålla information eller verka rådgivande är således inte undantagna från mervärdesskatt. Även rent administrativa tjänster faller utanför undantaget då de inte medför rättsliga och ekonomiska förändringar, enligt ett uttalande hämtat från domen i mål C-2/95 SDC. Men det är inte bara bank och finansieringstjänster som är att se som finansiella tjänster. Värdepappershandel utgör ett minst lika viktigt inslag på området vilket presenteras nedan.

³⁸ Prop. 1989/90:111, s. 193. Se även Alhager, Eleonor, Kleerup, Jan, Melz, Peter, Öberg, Jesper, *Mervärdesskatt i teori och praktik*, s. 98

³⁹ Handledning för mervärdesskatt 2009, kap. 34.2.1.1, Skatteverket samt Alhager, Eleonor, Kleerup, Jan, Melz, Peter, Öberg, Jesper, *Mervärdesskatt i teori och praktik*, s. 98

2.4 Värdepappershandel och därmed jämförlig verksamhet

Värdepappershandel och därmed jämförlig verksamhet är en benämning som spänner över ett stort område. I praktiken innebär det enligt Skatteverket att ”vederlag för aktier och andra värdepapper samt courtage, avgifter och provisioner” som tas ut av banker och värdepappersbolag vid handel och förmedling av värdepapper utgör finansiella tjänster och skall undantas från mervärdesskatt.⁴⁰ Nedan ges en mer detaljerad och förhoppningsvis strukturerad genomgång, av området, om än inte heltäckande.

2.4.1 Värdepappershandel- Transaktioner och förhandling avseende aktier

C-2/95 Sparkassernas data central, SDC, känns som en naturlig inledning av denna genomgång, precis som i avsnittet om bank- och finansieringstjänster, då domstolen i målet gav tydligt svar på hur undantaget för finansiella tjänster skall bedömas. Som nämnts innan görs bedömningen utifrån tjänstens natur och vem som tillhandahåller den är underordnat i frågan. I målet ansåg domstolen att transaktioner genomförda av en datacentral skall undantas från mervärdesskatt då det är själva innehållet i tjänsten och inte vem eller vad som utför den som är avgörande. Målet har fått stort utrymme vid tolkning av undantaget, både EU-rättsligt och i medlemsstaternas nationella lagstiftning varför det även är tillämpligt vid frågor som rör värdepappershandel. I mål C-2/95 SDC ställer domstolen, som nämnts innan, krav på att handlingar skall förändra det rättsliga och ekonomiska situationen vilket även torde ske vid värdepappershandel.⁴¹

Även målet C-235/00 CSC har nämnts innan och avser främst tolkning av begreppet ”förhandlingar⁴² rörande värdepapper”, då ett företag överlätit till en underleverantör att tillhandahålla information, ta emot ansökningar om teckning av värdepapper etc. men även administrera dessa genom ett s.k. call-center. Detta föll inte in under direktivets definition av förhandlingar rörande värdepapper då dessa förhandlingar skall bedrivas av en mellanman vilken ska ha lika stor betydelse för avtalets tillkomst som parterna själva. Då företaget som tillhandhöll call-centertjänsterna knappast kunde anses uppfylla denna definition föll dess verksamhet också utanför undantaget för finansiella tjänster. I målet berördes även frågan om vad som innefattar en transaktion rörande värdepapper. Svaret som domstolen ger är att transaktionerna skall ”skapa förändra eller utsläcka parternas rättigheter och skyldigheter avseende värdepappret”.⁴³

⁴⁰ Handledning för mervärdesskatt 2009, kap. 34, Skatteverket

⁴¹ Handledning för mervärdesskatt 2009, kap. 34.2.2. Skatteverket

⁴² I svensk lagtext är begreppet ersatt med förmedling, se mer under 2.2 samt 2.2.4.4.

⁴³ Mål C-235/00 CSC, p. 26-28.

För omsättning och förmedling av aktier etc. följer vidare genomgång nedan.

2.4.2 Omsättning och förmedling av aktier, andra andelar, fordringar mm.

Som huvudregel är denna typ av omsättning av värdepapper undantagen från mervärdesskatt men det finns fall där skatteplikt har ansetts föreligga.

I RÅ 1994 not. 422 ansågs t.ex. viss typ av aktieförmedling utgöra en skattepliktig konsulttjänst. Även förmedling och anvisning vid tvångsinlösen av aktier har av Regeringsrätten ansetts som informationsverksamhet och kunde därför inte omfattas av undantaget, RÅ 1996 not. 84.

I målet RÅ 2008 not 92 försökte man besvara frågan om *vad* som utgör omsättning *alternativt* undantagen värdepappersförmedling inom ramen för ett bolagsavtal. Skatterättsnämnden ansåg i sitt förhandsbesked att transaktionerna i målet utgjorde markandsföringstjänster varför skatteplikt förelåg. Regeringsrätten undanröjde dock förhandsbeskedet och menade att underlaget var bristfälligt, varför frågan om omsättning förelåg och om denna i så fall skulle omfattas av undantaget inte kunde prövas.

I RÅ 2003 ref. 36 nekades ett moderbolag avdrag för tjänster som ett utomstående företag tillhandahållit vid avyttring av aktier i dotterbolaget. Tjänsterna var således att se som finansiella och omfattades av skattefriheten i 3:9 ML. Skattefriheten för transaktionerna verkar således upphöra då den övervägande komponenten i förmedlingen inte består i att genomföra aktuell transaktion utan istället intar formen av en informativ tjänst.

2.4.3 Förmedling av aktier i samband med börsintroduktion och nyemission

I relation till vad som sägs om förmedling av värdepapper i avsnitt 2.1.4.2 finns det mål där undantaget ansetts tillämpligt i relation till mål avseende konsult, förmedlings och rådgivningstjänster. I RÅ 2001 not. 23 var det fråga om s.k. ”corporate finance” där tjänster i samband med börsintroduktion av ett bolag ansågs utgöra undantagen förmedling av aktier. Tjänsterna bestod inte bara i ren förmedling utan hade även inslag av rådgivning och andra frågor som rör ett bolags finansiering, men domstolen menade att man i fall som det förekommande skulle se tjänsterna i corporate financeverksamheten som en enda tjänst vilken omfattas av undantaget i 3:9 ML.⁴⁴ Mer om detta under punkt 2.2.

⁴⁴ Se även Handledning för mervärdesskatt 2009, kap. 34.2.2. Skatteverket

2.4.4 Tjänster utförda av börs (elektronisk handelsplats) samt tjänst avseende kontoföring av finansiella instrument.

Till den del tjänsten medför en rättslig och finansiell förändring mellan parterna som deltar i transaktionen, är tjänsten per definition att se som finansiell, enligt 3:9 IL. Till den del tjänsterna istället består i att tillhandahålla information gäller inte undantaget.⁴⁵ Så länge den tjänsten som den elektroniska börsen tillhandahåller stämmer in på denna definition är den således att se som undantagen från mervärdeskatt.

Vad gäller tjänster avseende kontoföring av finansiella instrument, t.ex. sådana som tillhandahålls av Värdepappers Centralen, gäller i princip skattefrihet för tjänsterna.⁴⁶ Tjänster som tillhandahålls av avstämningsbolag, kontoförande institut (dvs. de som genomför registreringsuppgifter i ett avstämningsregister) samt rena registreringstjänster som medför att skyldigheter uppstår, skapas osv. avseende ett värdepapper.

Vägledning i dessa fall finns att hämta i de tidigare nämnda målen C-2/95 Sparkassernas data central, SDC, C-235/00 CSC samt RÅ 1999 not. 46 Bankgirocentralen. De principer som dessa mål tillhandahåller är att man skall se till tjänstens natur vid bedömning om skattefrihet föreligger, att transaktionerna skall ”skapa förändra eller utsläcka parternas rättigheter och skyldigheter avseende värdepappret” samt att tjänsten, i de fall den inte är att se som rent finansiell, skall anses utgöra ett underordnat led i den annars finansiella tjänsten för att falla innanför undantaget.⁴⁷ I ett nyare mål från Regeringsrätten i dom 2009-03-02, mål nr 1932- 08, har tjänster som tillhandahållits enligt avtal om en värdepappersdepå ansetts till en del utgöra undantagna tjänster.

2.4.5 Tjänst avseende förmedling av fondandelar samt information

I ett förhandsbesked från 2000-12-21 hade SRN att bedöma huruvida ett bolags Internetbaserade tjänster till ett fondbolag skulle omfattas av undantaget. Man hade att bedöma om tjänster som utgjorde information skulle bedömas som en fristående tjänst samt om tjänst avseende förmedling och försäljning av fondandelar skulle ses som undantagen värdepappershandel enligt ML. SRN bedömde informationstjänsten som

⁴⁵ Handledning för mervärdeskatt 2009, kap. 34.2.2. Skatteverket

⁴⁶ Se även Lag (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

⁴⁷ Se mer under p. 2.1.3.1

skattepliktig och förmedlings- och försäljningstjänsterna som undantagna. Således var informationstjänsten att se som en fristående tjänst.⁴⁸

I ett annat mål från Regeringsrätten har skatteplikt ansetts föreligga då man vid värdepappershandel inom ramen för PPM-systemet tagit initiativ till köp och försäljning av fondandelar för kunds räkning, RÅ 2006 not. 77.

2.4.6 Förvaltning av kapital

Förvaltning av fordringar som ett bolag utförde åt ett annat bolag har inte ansetts utgöra undantagen verksamhet, RÅ 2003 not. 194.

I målet RÅ 1993 not. 71 förvaltnade ett bolag för kunds räkning dennes kapital genom placering i olika typer av värdepapper. Företaget kunde självständigt och utan samråd med kunden förvalta dennes kapital genom om- och nyplaceringar. Detta ansågs inte utgöra undantagna tjänster utan var mer att se som analys och rådgivningstjänster.

Ett mål som anknyter till RÅ 1993 not. 71 är RÅ 1998 not. 249. I målet skulle ett bolag i samma koncern som ett annat bolag genomföra köp och försäljningar av penning och kapitalmarknadsinstrument. Målet var ett förhandsavgörande som fastställdes av Regeringsrätten. SRN ansåg att omständigheterna i målet var av väsentligen samma karaktär som i 1993 års fall varför tjänsterna inte ansågs undantagna.

Även i RÅ 2003 not. 178 ansåg man att skatteplikt förelåg. I målet var frågan om en uppdragsbeskrivning som utformats gemensamt av förvaltare och kund. Vidare utformade man gemensamt direktiv för kortsiktig handel med kundens kapital. Beslut om långsiktiga placeringar fattades av en kommitté. Avgiften för tjänsten är beroende av storleken på det kapital som förvaltats. Även i detta fall ansågs tjänsterna inte omfattas av undantaget i 3:9 ML.

2.5 Investeringsfonder

Av 3:9, 2 st ML framgår att förvaltningsarvoden som utgår vid förvaltning av investeringsfonder som omfattas av lagen (2004:46) om investeringsfonder omfattas av undantaget för mervärdesskatt. EUD konstaterade i domen C-169/04 Abbey National att just begreppet ”förvaltning” när det avser just förvaltning av investeringsfonder, är ett gemenskapsrättsligt begrepp. Begreppet har sin grund i mervärdeskattedirektivets artikel 135.1 och får inte ändras av medlemstaterna. Det som undantas från begreppet förvaltning är tillhandahållande av ren teknisk och materiell natur. De tjänster som anses ingå i förvaltningen ska istället utgöra specifika och väsentliga inslag i förvaltningen.

⁴⁸ Se även Handledning för mervärdesskatt 2009, kap. 34.2.2. Skatteverket

Avseende undantaget för investeringsfonder skiljer det sig främst från övriga tjänster rörande värdepapper genom att tillhandahållande av administrativa tjänster kring dessa, så som finansiell information, inte omfattas av undantaget.⁴⁹

I mål C-435/05 Volker Ludwig behandlades en rad frågor rörande investeringsfonder och dess förvaltning. Domen fastställde att även investmentfonder med ett fast aktiekapital, alltså investmentbolag, faller in under undantaget från mervärdesskatt. I övrigt tar man upp frågor rörande direktivets tillämpning på nationell nivå samt huruvida undantaget för mervärdesskatt på investeringsfonder har direkt effekt, en fråga som domstolen besvarade jakande.

⁴⁹ Alhager, Eleonor, Kleerup, Jan, Melz, Peter, Öberg, Jesper, *Mervärdesskatt i teori och praktik*, s. 99. Se även RÅ 2003 not. 179 samt förhandsbesked 2003-01-09, 2003-06-18 och 2004-10-05.

3 Överlåtelser och förvärv av företag. Villken avdragsrätt föreligger för rådgivande konsultuppdrag?

Tjänster i samband med överlåtelser och förvärv av företag är en del av det som ofta benämns som corporate finance-tjänster. Vid överlåtelser och förvärv av företag finns i de flesta fall behov av rådgivningstjänster. Problemet som kan uppstå i dessa situationer är när vissa av tjänsterna tangerar undantaget för finansiella tjänster i 3:9 ML.

Den tidigare nämnda domen från EG-domstolen i mål C-235/00 CSC avser tolkning av begreppet förhandling, vilket skall noteras i 3:9 ML är ersatt med begreppet förmedling.⁵⁰ I målet sammanfattar domstolen sin syn på vad som utgör förhandlingar i mervärdesskattedirektivets undantag för finansiella tjänster. Domstolen menar att ändamålet med förhandlingsverksamheten är ”att göra det som är nödvändigt för att parterna skall sluta avtal, utan att förhandlaren har ett eget intresse vad gäller avtalets innehåll”.⁵¹ Av samma dom följer att förhandlingar är en verksamhet som utförs av en mellanman som inte är part i det avtal som skall ingås, avseende en finansiell produkt. Mellanmannens förehavande ska tydligt skilja sig från de normala prestationer som förekommer mellan parter vid denna typ av avtal. Tjänsten skall ses som en fristående förmedlingsverksamhet som utförs på uppdrag av en av parterna och kan bestå i att sköta rent formella kontakter med motparten, så som att underrätta om tillfällen att sluta avtal samt kontakta motparten för förhandling om prestationer och motprestationer inom ramen för avtalet, allt i kundens namn och för dennes räkning.⁵²

Det som enligt domen inte utgör förhandlingsverksamhet är när mellanmannen intar en ställning som liknar den som säljaren av den finansiella produkten innehar. Det kan vara genom att tillhandahålla information till motparten, teckna de värdepapper som är det materiella innehållet i avtalet etc.⁵³

Två intressanta domar från Regeringsrätten på området som skall behandlas nedan är RÅ 2001 not. 23 som rör så kallade corporate financeverksamhet samt RÅ 2006 not. 188 avseende en företagsöverlåtelse. Även en intressant

⁵⁰ Alhager, Eleonor, Kleerup, Jan, Melz, Peter, Öberg, Jesper, *Mervärdesskatt i teori och praktik*, s. 162

⁵¹ Mål C-235/00 CSC, p. 39

⁵² Se även Alhager, Eleonor, Kleerup, Jan, Melz, Peter, Öberg, Jesper, *Mervärdesskatt i teori och praktik*, s. 162

⁵³ Alhager, Eleonor, Kleerup, Jan, Melz, Peter, Öberg, Jesper, *Mervärdesskatt i teori och praktik*, s. 162

dom från Kammarrätten i Stockholm, vilken tar upp domsluten i de båda domarna från Regeringsrätten, kommer att kommenteras.

3.1 RÅ 2001 not. 23 - Corporate financeverksamhet

Corporate financetjänster (nedan CF-tjänster) är ett samlingsnamn för tjänster som har till syfte att underlätta anskaffning av kapital till företag. Vanligen tillhandahålls tjänsterna i samband med nyemissioner, börsintroduktion samt företags överlåtelser och förvärv.

I RÅ 2001 not. 23 var det frågan om CF-tjänster som utfördes i samband med en börsintroduktion. Skatterättsnämnden uttalade i sitt förhandsbesked att bolaget som tillhandahöll tjänsterna i förevarande fall måste genomföra ett utförligt arbete inför själva introduktionen avseende underlag för bedömning av villkoren för introduktionen samt information i samband med densamma. Det bolag som är föremål för börsintroduktionen bör presenteras genom prospekt och utöver detta ska bolaget och aktierna inför introduktionen värderas och prissättas. Arbetet torde även kräva en djupare undersökning, inte bara av bolaget utan även den bransch vari bolaget är verksamt. Som ett led i detta kan CF-tjänsterna även komma att innefatta marknadsföring riktad mot potentiella investerare för att säkerställa att aktierna faktiskt avyttras i samband med introduktionen. Utöver detta brukar en rad administrativa uppgifter förekomma vilka brukar utföras inom ramen för CF-verksamhet.

Konsulttjänster avseende annan ekonomisk och juridisk rådgivning tillhandahålls normalt av utomstående parter och faller således utanför CF-uppdraget.⁵⁴

I målet gjorde SRN en huvudsaklighetsbedömning av tjänsternas natur. Vägledning hämtades bland annat i mål C-349/96 CPP vari EG/EU-domstolen förordar en huvudsaklighetsbedömning av de utförda tjänsterna, se med nedan under t.ex. 3.4.5. Nämnden menade att de tjänster som inte utgjorde rena förmedlingstjänster i förevarande fall ändå skulle anses undantagna från mervärdesskatt då de inte var efterfrågade som självständiga tjänster utan bara förekom i samband med de förmedlande tjänsterna. Således utgjorde de medel för den som tillhandahöll CF-tjänsterna för att kunna genomföra sin avsedda förmedlingstjänst.⁵⁵ Regeringsrätten fastställde SRN:s förhandsbesked.

⁵⁴ Se även Alhager, Eleonor, Kleerup, Jan, Melz, Peter, Öberg, Jesper, *Mervärdesskatt i teori och praktik*, s. 163 samt RÅ 2001 not. 23, SRN förhandsbesked.

⁵⁵ RÅ 2001 not. 23 samt Alhager, Eleonor, Kleerup, Jan, Melz, Peter, Öberg, Jesper, *Mervärdesskatt i teori och praktik*, s. 163-164

3.2 RÅ 2006 not 188 - Företagsöverlåtelser

I förevarande fall var det frågan om en företagsöverlåtelse, vilken kom att ske genom en andelsöverlåtelse, vilken var uppdelad i fyra steg.

- 1) Planering, analys och beskrivning
- 2) Marknadsbearbetning
- 3) Intressentbearbetning
- 4) Förhandlingar och avslut

De tre första punkterna utgjorde i målet den övervägande delen i de tjänster som tillhandahölls i samband med företagsöverlåtelser. SRN menade därför i sitt förhandsbesked vilket Regeringsrätten sedan fastställde, därför att tjänsterna enligt samma typ av huvudsaklighetsbedömning som genomfördes EG/EU-domstolens dom i mål C-349/96 CPP inte hade karaktären av typiska finansiella tjänster. Samma princip tillämpades i RÅ 2001 not. 23, dock med annan utgång, se ovan 2.2.1. Således var tjänsterna att se som mervärdesskattepliktiga. Etapp fyra, vilken i fallet utgjordes av tjänster som kan anses undantagna från mervärdesskatt, omfattades endast av att fatta beslut avseende huruvida överlåtelser skulle komma att ske i form av en aktie- eller inkråmsöverlåtelse samt upprätta avtal och slutföra förhandlingarna.

3.3 Kammarrätten i Stockholms dom den 9 februari 2010, mål nr 5778-09 - i relation till domarna ovan.

Förevarande dom från Kammarrätten i Stockholm är intressant att belysa då den tar upp båda domarna från Regeringsrätten, vilka kommenteras ovan, samt vissa andra frågor som kan vara av intresse på området.

Bolaget i målet, i fortsättningen kallat XAB, hade åt ett annat bolag utfört tjänster i samband med en företagsöverlåtelse. I sin deklaration hade XAB inte tagit upp mervärdesskatt avseende de utförda tjänsterna vilket Skatteverket hade synpunkter på. Bolaget menade i sin inlägga till Länsrätten att det uppdrag som utförts, i form av CF-tjänster, är att anse som undantagna från mervärdesskatt. Man hänvisar till domen i RÅ 2001 not. 23, vilket kommenteras ovan under 2.3.1 och menar att bedömningen av de utförda tjänsterna ska ske i enlighet med de principer som domstolen uttalade där. Intentionen har från början varit att genomföra en aktieöverlåtelse och de tjänster i form av värdering och prissättning av bolaget, projektledning, betalningsförmedling samt urval och analys av

potentiella köpare, har endast utgjort kringtjänster till uppdraget. Tjänsterna har i sig inte efterfrågats av uppdragsgivaren och varit beroende av överlåtelseuppdraget. Bolaget menar även att ersättning till XAB från uppdragsgivaren var avhängig att aktierna förmedlades.⁵⁶

Skatteverket hävdade dock att överlåtelsen i det aktuella målet mer överensstämde med de omständigheter som var för handen i RÅ 2006 not. 188. Vid överlåtelser av ett helt företag till ett mindre antal köpare upptar själva aktieöverlåtelsen bara en mindre del av de sammantagna tjänsterna, varför helhetsbedömningen blir den att tjänsterna är att se som skattepliktiga.

Enligt praxis från EG/EU-domstolen, bland annat i C-2/95 SDC, uttalar domstolen att det är viktigt att det undantag från skatteplikt som aktualiseras i målet ges en strikt tolkning då det utgör ett undantag från principen att omsättningsskatt ska utgå på alla tjänster som en skattskyldig tillhandhåller mot ersättning. Vidare hänvisar Skatteverket till RÅ 1994 not. 422, vari Regeringsrätten uttalar att undantaget för mervärdesskatt på förmedling av aktier endast omfattar sådan typ av förmedling som företrädesvis tillhandahålls av banker och finansinstitut och inte konsulttjänster inom ramen för en företagsöverlåtelse.

Länsrätten hänvisar i sitt domslut till en dom från EG/EU-domstolen i mål C-435/05 Volker Ludwig där en skattskyldig person analyserade förmögenhetssituationen för kunder vilka han bearbetat i syfte att erbjuda krediter. Tjänster av denna typ kan, enligt domstolen, mycket väl anses undantagna från skatteplikt. Det avgörande är tjänsternas natur och ändamålet med tillhandahållandet.

Skatteverket ville med sitt anförande visa att bedömningen av de tjänster som XAB utfört åt sin uppdragsgivare ska anses ha annan övervägande karaktär än rent finansiella och att det faktum att resultatet av tjänsterna utgjorde en överlåtelse av samtliga delar i bolaget inte spelar någon roll vid bedömning av tjänsterna, jmf. RÅ 2006 not. 188.⁵⁷ Skatteverkets yrkanden vann således gehör hos Länsrätten vilka dömde i enlighet med Skatteverkets uppfattning.⁵⁸

I Kammarrätten anfördes i stort sett samma omständigheter som i Länsrätten, dock med vissa tillägg. XAB hänvisade i sitt överklagande till en dom från Regeringsrätten den 2 juni 2009.⁵⁹ Domen avsåg så kallad courtage-delning vid tjänster som ett bolag utförde genom att lägga in köp- och säljorder för kunds räkning hos en depåbank. SRN fann, med

⁵⁶ Dom i mål nr 5778-09, Kammarrätten i Stockholm, s. 2 ff. Länsrätten i Stockholms dom, mål nr. 13137-08

⁵⁷ Dom i mål nr 5778-09, Kammarrätten i Stockholm, s. 3 ff. Länsrätten i Stockholms dom, mål nr. 13137-08

⁵⁸ Dom i mål nr 5778-09, Kammarrätten i Stockholm, s. 4 ff. Länsrätten i Stockholms dom, mål nr. 13137-08

⁵⁹ Regeringsrättens dom den 2 juni 2009, mål nr 6792-08, fastställande av SRN förhandsbesked från den 16 september 2008, dnr 40/071.

hänvisning till domen i Volker Ludwigmålet⁶⁰, att tjänsternas natur och ändamål medförde att de var att se som undantagna från skatteplikt.

Tidigare praxis på området utgjordes bland annat av RÅ 2003 ref. 72, vari Regeringsrätten fann att undantaget för mervärdesskatt på värdepappershandel och därmed jämförlig verksamhet inte omfattade mottagande och vidarebefordran av order till fondkommissionär mot ersättning i form av courtagedelning. SRN fann emellertid att omständigheterna vid bedömning av fall som det förevarande hade ändrats genom domen i Volker Ludwigmålet⁶¹ varför skattefrihet ansågs föreligga. Regeringsrätten fastställde SRN:s förhandsbesked.⁶²

I målet från Kammarrätten 2010 vann dock XAB inget gehör för sitt åberopande av Regeringsrättens avgörande⁶³. Domstolen gick på Skatteverkets linje även i denna instans, vilka menade att omständigheterna i Regeringsrättens dom från 2009⁶⁴ var helt olika de som varit för handen i Regeringsrättens avgörande den 2 juni 2009. Tjänsterna som XAB tillhandahållit sin uppdragsgivare är, enligt Skatteverket, att se som mervärdeskattepliktiga konsulttjänster i samband med företagsöverlåtelser och inte enbart aktieförmedling. Kammarrätten valde, som nämnts innan, att döma i enlighet med Skatteverkets yrkanden.⁶⁵

3.4 EG/EU-domstolens avgöranden som är relevanta för området

EU-rättens inflytande i svensk skatterätt är särskilt framträdande på mervärdeskatteområdet, vilket även kommenteras ovan. I domarna ovan om hur bedömningen av tjänster i samband med företagsöverlåtelser och förvärv skall ske, hämtas ständigt vägledning från EG/EU-domstolens praxis. Nedan följer en sammanställning av den gemenskapsrättsliga praxis som är av relevans i dessa frågor.

3.4.1 C-4/94 BLP- group

I målet BLP-group var det frågan om avdragsrätt skulle föreligga för inköp av ekonomiska tjänster i samband med en försäljning av aktier. Domstolen uttalade att de förvärvade tjänsterna hade nära samband med en skattefri transaktion, varför avdragsrätt inte var för handen. Det faktum att tjänsterna

⁶⁰ Mål C-435/05 Volker Ludwig

⁶¹ Mål C-435/05 Volker Ludwig

⁶² Regeringsrättens dom den 2 juni 2009, mål nr 6792-08, fastställande av SRN förhandsbesked från den 16 september 2008, dnr 40/071.

⁶³ Regeringsrättens dom den 2 juni 2009, mål nr 6792-08, fastställande av SRN förhandsbesked från den 16 september 2008, dnr 40/071.

⁶⁴ ⁶⁴ Regeringsrättens dom den 2 juni 2009, mål nr 6792-08, fastställande av SRN förhandsbesked från den 16 september 2008, dnr 40/071.

⁶⁵ Dom i mål nr 5778-09, Kammarrätten i Stockholm, s. 4 ff.

stod i indirekt samband med skattepliktig verksamhet, tillmätte man ringa betydelse. Domstolen fann således att avdragsrätt inte förelåg för de inköpta tjänsterna

3.4.2 C-2/95 SDC

Domen i C-2/95 SDC har kommenterats på flera ställen ovan. Det är en dom till vilken man ständigt återkommer vid bedömning av finansiella tjänster. I domen uttalar domstolen, som bekant, att man inte skall se till vem som tillhandahåller tjänsten utan till tjänstens natur vid bedömningen huruvida tjänsten till sin karaktär är att se som finansiell och därför undantagen från mervärdesskatt. I domen C-435/05 Volker Ludwig återkom domstolen till principen, se mer under 2.2.4.6.

3.4.3 C-408/98 Abbey International

I de fall företagsöverlåtelsen avser inkrämsöverlåtelse finns vägledning att hämta i Abbey Internationalmålet vari domstolen tog ställning till frågan huruvida avdragsrätt för rådgivningstjänster vid inkrämsöverlåtelser skall föreligga. Sådana överlåtelser var enligt domstolen att se som ”allmänna omkostnader i verksamheten” vilket enligt domstolen medförde att kostnaden var avdragsgill om överlåtarens totala verksamhet är berättigad till avdrag för ingående mervärdesskatt. I de fall överlåtaren istället bedriver så kallad blandad verksamhet⁶⁶ är kostnaden bara avdragsgill till så stor del som avdragsrätt föreligger i överlåtarens verksamhet.⁶⁷ Domstolen öppnar dock upp för att avdragsrätt för hela kostnaden kan komma att föreligga även i de fall överlåtarens verksamhet ur mervärdesskattesynpunkt är att se som blandad. I de fall det finns ett direkt och omedelbart samband mellan tjänsterna och en avgränsad del av den blandade verksamheten, i vilken avdragsrätt för mervärdesskatt föreligger, kan kostnaden för tjänsterna dras av i sin helhet.⁶⁸

3.4.4 C-235/00 CSC

Även domen i mål C-235/00 CSC har kommenterats ovan. Domen avser främst tolkning av begreppet ”förhandlingar rörande värdepapper”, då ett företag överlätit till en underleverantör att tillhandahålla information, ta emot ansökningar om teckning av värdepapper etc. men även administrera dessa genom ett s.k. call-center. Detta föll inte in under direktivets definition av förhandlingar rörande värdepapper då dessa förhandlingar skall bedrivas av en mellanman vilken ska ha lika stor betydelse för avtalets

⁶⁶ Jmf 8:13, 13a och 14 ML

⁶⁷ Se även Alhager, Eleonor, Kleerup, Jan, Melz, Peter, Öberg, Jesper, *Mervärdesskatt i teori och praktik*, s. 165 ff.

⁶⁸ Se även Alhager, Eleonor, Kleerup, Jan, Melz, Peter, Öberg, Jesper, *Mervärdesskatt i teori och praktik*, s. 166

tillkomst som parterna själva. Förmedlingstjänsten ska således gå ut på att göra det som är nödvändigt för att parternas avtal skall komma till stånd, utan att som förmedlare själv ha något eget intresse i avtalets innehåll. Då företaget som tillhandhöll call-centertjänsterna knappast kunde anses uppfylla denna definition föll deras verksamhet också utanför undantaget för finansiella tjänster. Utöver detta uttalade domstolen att tjänsterna i fråga måste ”skapa förändra eller utsläcka parternas rättigheter och skyldigheter avseende värdepappret” för att ses som finansiella.

3.4.5 C-349/96, Card Protection Plan

De för uppsatsen relevanta principer från domen i CPP-målet är den huvudsaklighetsbedömning av de utförda tjänsterna som domstolen förespråkade i de fall man inte kunde tillämpa en delningsprincip vid bedömningen av tjänsterna. I domen uttalas att kunden inte efterfrågar konsulttjänsterna i sig utan en överlåtelse av företaget. Det spelar i dessa fall ingen roll om man senare för diskussioner om försäljningen ska ske i form av inkråms- eller aktieöverlåtelse. Om aktierna blir det som överläts ska detta vara styrande för beskattningen.⁶⁹

Domstolen presenterar den tre viktigaste faktorerna att se till vid bedömningen;

- 1) Det är av vikt att bedöma de delar som kännetecknar transaktionen för att avgöra om tjänsten kan anses utgöra en enda tjänst eller flera fristående tjänster, vilka utföres åt en genomsnittlig konsument. Detta bland annat med hänsyn till de principer i mervärdeskattedirektivet om att tjänster inte får delas upp på ett konstgjort sätt så att mervärdesskattesystemets funktion försämrars.⁷⁰
- 2) En tjänst skall ses som underordnad i de fall konsumenten inte efterfrågar den i sig utan tjänsten endast utgör ett medel för att på bästa sätt utföra det uppdrag som huvudsakligen efterfrågas.⁷¹
- 3) För bedömningen spelar det dock ingen roll om fakturering har skett genom ett enhetspris.⁷²

3.4.6 C-16/00 Cibo

I Cibomålet var det fråga om ett holdingbolags avdragsrätt för tillhandahållna tjänster vid tredje mans förvärv av ett dotterbolag till Cibo. Domstolen menade att det måste föreligga ett direkt och omedelbart samband mellan de tjänster som förvärvats och de mervärdeskattepliktiga transaktionerna för att avdragsrätt ska föreligga. Domstolen uttalade att det

⁶⁹ Se Mål C-349/96 Card Protection Plan, p. 30 ff. samt RÅ 2006 not 188, SRN förhandbesked.

⁷⁰ Mål C-349/96 Card Protection Plan, p. 29

⁷¹ Mål C-349/96 Card Protection Plan, p. 30

⁷² Mål C-349/96 Card Protection Plan, p. 31

inte föreligger något sådant samband mellan de tjänster holdingbolaget Cibo tillhandahöll och de mervärdesskattepliktiga tjänsterna. Tjänsterna var istället att se som en del i den skattskyldiges allmänna omkostnader vilka har ett direkt och omedelbart samband med den skattskyldiges verksamhet. Ett annat viktigt uttalande i domen är att utdelning inte faller inom mervärdesskattens tillämpningsområde, vilket är i linje med tidigare praxis.⁷³

3.4.7 C-77/01 EDM

Bolaget EDM ingick i ett flertal konsortium (ungefär samma som ett i Sverige kallat enkelt bolag) vari man bedrev verksamhet i syfte att spåra gruvfyndigheter. Utöver detta bistod EDM finansiellt andra bolag i vilka man hade ägarintressen. Bolaget yrkade på full avdragsrätt för sin verksamhet, varför domstolen hade att ta ställning till huruvida den finansiella verksamhet som EDM bedrev var att se som skattepliktig för mervärdesskatt. Även huruvida det faktum att verksamheten bedrivs genom ett konsortium skulle komma att påverka momsfrågan var uppe för bedömning.

Avseende bedömningen av samarbetet i konsortium anförde domstolen att det vederlag som utgår vid uppdelning av intäkterna vid denna typ av samarbete inte är att se som en ersättning på vilken mervärdesskatt ska utgå då det är fråga om en vinstdelning enligt det avtal som ingåtts mellan parterna.⁷⁴

I frågan om avdragsrätt för de finansiella tjänsterna EDM bistod de bolag vari man hade ägarintressen med, medför inte dessa typer av tjänster skatteplikt, enligt EG/EU-domstolen. Tjänster som utförs i anslutning till detta uppdrag vilka i sig kan anses skattepliktiga ska i detta fall ses som så kallade kringtjänster vilka, vid avsaknad av skatteplikt, inte ska medföra avdragsrätt.⁷⁵

3.4.8 C-41/04 Levob Verzekeringen och OV Bank

I domen konstaterar EG/EU-domstolen att om två eller flera handlingar som tillhandahålls från en skattskyldig till en konsument har ett sådant samband att de objektivt sett ur ett ekonomiskt perspektiv är att se som en enhet utgör dessa handlingar en enhet även ur mervärdeskattehänseende. Ett åtskiljande av handlingarna skulle då ses som konstlat.⁷⁶

⁷³ Se även Alhager, Eleonor, Kleerup, Jan, Melz, Peter, Öberg, Jesper, *Mervärdesskatt i teori och praktik*, s. 246 samt i nyare doktrin Henkow, Oskar, *Avdragsrätt för ingående mervärdesskatt på förvärv vid försäljning av aktier i dotterbolag*, Skattenytt, nr. 1-2 2010.

⁷⁴ Jämför samarbete genom enkelt bolag.

⁷⁵ Se även Alhager, Eleonor, Kleerup, Jan, Melz, Peter, Öberg, Jesper, *Mervärdesskatt i teori och praktik*, s. 251 samt RÅ 2006 not 188, SRN förhandsbesked.

⁷⁶ Se även Skatteverkets ställningstagande, Konsultuppdrag vid företagsöverlåtelse, 2007-10-02, Dnr: 131 304409-07/111

3.4.9 C-435/05 Volker Ludwig

Domen i Volker Ludwigmålet har nämnts innan och får anses utgöra en vidare utveckling av de principer som fördes fram i C-2/95 SDC. Målet avsåg en skattskyldig person som analyserade förmögenhetsituationen för kunder vilka han bearbetat i syfte att erbjuda krediter. Tjänster av denna typ kan, enligt domstolen, mycket väl anses undantagna från skatteplikt. Det avgörande är tjänsternas natur och ändamålet med tillhandahållandet. Se mer ovan under 2.2.3.

4 Analys

4.1 Undantaget för mervärdesskatt på finansiella tjänster.

Att finansiella tjänster skall vara undantagna från mervärdesskatt har varit omdiskuterat, vilket framgår i de inledande avsnitten i denna uppsats. Under utredningsarbetet som föranledde skattereformen 1991 uttrycktes det från flera håll att även finansiella tjänster borde omfattas av skatteplikten för mervärdesskatt. Förslag på en särskild skatt i finansiella sektorn lades fram, dock utan påföljande lagstiftningsåtgärder.⁷⁷

Man ansåg att det fanns tekniska hinder och internationella aspekter vilka försvårade ett skatteuttag på denna typ av tjänster. De tekniska problemen utgjordes bland annat av svårigheten i att fastställa ett beskattningsunderlag. Det så kallade internationella aspekterna som lagstiftaren såg som ett hinder mot att belägga finansiella tjänster med mervärdesskatt var hur mervärdesskatten var utformad inom EU. Den dåvarande direktivsregleringen avseende finansiella tjänster återfanns i det sjätte mervärdesskattedirektivet och undantog finansiella tjänster från mervärdesskatt, vilket medförde att EU:s medlemsstater, som ett resultat av kravet på harmonisering på mervärdesskatteområdet, också exkluderade finansiella tjänster från skattebasen.⁷⁸

Finansiella tjänster har således förblivit undantagna från mervärdesskatt i Sverige. På EU-nivå skall det inom kort genomföras ändringar i det nuvarande mervärdesskattedirektivet avseende finansiella tjänster. Vad dessa ändringar kan få för konsekvenser råder det viss oenighet om men från EU:s håll menar man att det ska utgöra en slags kodifiering av den praxis som utvecklats i anslutning till reglerna i mervärdesskattedirektivet och således skall medföra en med enhetlig tillämpning av om och när undantaget för mervärdesskatt på finansiella tjänster ska tillämpas i medlemsstaterna.⁷⁹

Är det då rätt att undanta finansiella tjänster från mervärdesskatt? Generellt skall det utgå mervärdesskatt vid all typ av omsättning av varor och tjänster så varför inte inkludera även de finansiella tjänsterna? Personligen är jag beredd att instämma med de åsikter som framfördes under lagstiftningsarbetet under slutet av åttiotalet och början av nittiotalet.⁸⁰ I teorin är det såklart lockande att innefatta så många tjänster som möjligt i skattebasen, dock är finansiella tjänster problematiska att fastställa ett

⁷⁷ Se avsnitt 2.1.1

⁷⁸ Se avsnitt 2.1.1 ff.

⁷⁹ Lär t.ex. Henkow, Oskar, *Reformering av hanteringen av finansiella tjänster och försäkringstjänster*, Svensk skattetidning nr 1 2008

⁸⁰ Se avsnitt 2.1.1

beskattningsunderlag för. Detta i kombination med det inom EU utbredda synsättet att finansiella tjänster bör vara undantagna från mervärdesskatt gör att en diskussion vari man förespråkar att gör dessa tjänster skattepliktiga känns tjugo år försenad. Sverige hade en chans inför skattereformen 1991 att ta bort skattefriheten för finansiella tjänster. Man valde istället en lagstiftning som lätt skulle kunna anpassas och harmoniseras till den reglering som rådde inom EU, vilket är fullt förståeligt och i det långa loppet säkert har förebyggt ett rad problem.

Gränsdragningen för vad som är att se som skattefria finansiella tjänster och skattepliktiga tjänster är dock relativt hårfin. Ett av syftena med detta arbete har varit att presentera de finansiella tjänsterna för att på så vis ge en bild av var gränsen mellan skattefrihet och skattepliktigt går. Nedan försöker jag besvara denna fråga genom att analysera den praxis jag bearbetat i arbetet, först avseende de tjänster som ofta benämns som bank- och finansieringstjänster och sedan avseende värdepappershandel.

4.1.1 Bank och finansieringstjänster

Vid bedömning av finansiella tjänster generellt utgår man ofta från de principer som EG-domstolen slog fast i mål C-2/95 SDC. I domen uttalar domstolen att man skall utgå från tjänstens natur och inte vem som tillhandahåller den vid denna typ av bedömning. Domstolen uttalar vidare att finansiella tjänster måste medföra rättsliga och ekonomiska förändringar för parterna för att vara undantagen från skatteplikt. En annan intressant dom är mål C-435/05 Volker Ludwig, vari domstolen menar att det inte behöver föreligga ett avtalsförhållande mellan den skattskyldige och den andre parten för att det ska anses föreligga en finansiell tjänst. Detta torde vara ett uttryck helt i linje med den som uttalades i det först nämna mål C-2/95 SDC. Det behöver inte föreligga en viss typ av formellt avtalsrättsligt förhållande parterna emellan så länge tjänsten som utförs uppfyller kriterierna för att anses som skattefri. En sådan bedömning utgår från tjänstens natur.

En annan viktig faktor när man har att bedöma huruvida en tjänst är att se som finansiell eller inte är domen i mål C-349/96 CPP. I domen uttalade domstolen att man vid finansiella tjänster skall se till om tjänsterna i huvudsak är att se som finansiella och i så fall låta detta vara avgörande vid bedömningen. För mig är även utgången i detta mål ett uttryck för den princip som framgår av mål C-2/95 SDC. Om tjänsterna till sin övervägande natur är att se som finansiella omfattas de av undantaget från skatteplikt.

Begreppet ”tjänstens natur” är emellertid ett uttryck som lämnar ett stort utrymme för tolkning. Enligt mig är dock domstolarna relativt återhållsamma vid sin bedömning huruvida en tjänst är att se som finansiell eller inte, en slutsats som utvecklas mer nedan under 4.2.

4.1.2 Värdepappershandel

Även i fall där de finansiella tjänsterna utgörs av värdepappershandel är de principer som tillhandahålls i mål C-2/95 SDC användbara. Vid värdepappershandel är det viktigt att tjänsterna avseende värdepappret syftar till att förändra den rättsliga och ekonomiska situationen parterna emellan.

Vid värdepappershandel blir gränsdragningen mot vad som istället är att se som rådgivande tjänster och markandsföringstjänster relevant. Dessa problem utgör även själva kärnan i den frågeställning som primärt behandlas i arbetet, nämligen vad som utgör finansiella tjänster vid företagsöverlåtelse och företagsförvärv vilket behandlas nedan under 4.2.

I övrigt utgör de fall då det är frågan om förvaltning av kapital de mest intressanta vid denna typ av bedömningar. Förvaltning förefaller ofta falla utanför undantaget för finansiella tjänster och istället ses som rådgivnings- eller analystjänster. Avgörande tycks vara graden av självständigt agerande från förvaltarens sida. I flera mål från Regeringsrätten⁸¹ har domstolen ansett tjänster i samband med förvaltning av kapital så som skattepliktiga då förvaltaren utan samråd med kunden kunnat genomföra om- och nyplaceringar av kundens kapital.

Personligen har jag svårt att se hur förvaltning av kapital till huvudsak kan vara att se som finansiella tjänster då de till största delen går ut på att genom analys av det ekonomiska läget placera kundens kapital. I de fall då förvaltaren uppträder mindre självständigt torde tjänsterna mer ha karaktären av rådgivande funktion. Endast i de fall då man *enbart* utför själva om- eller nyplaceringen av kapitalet torde det utgöra en renodlad finansiell tjänst. Jag ställer mig således tveksam till att denna typ av tjänster generellt buntas ihop med andra mer renodlade finansiella tjänster.

4.2 Vad utgör en finansiell tjänst vid företagsförvärv och företagsöverlåtelse?

Vid besvarandet av frågan vad som utgör en finansiell tjänst vid företagsförvärv och företagsöverlåtelse har jag valt att utgå från två domar från Regeringsrätten och en dom från kammarrätten i Stockholm. Emellertid kan man aldrig avgöra denna typ av frågor utan att ta stöd i EU-rätten, varför även en rad av rättsfall som anknyter till ämnet har presenterats.

RÅ 2001 not. 23 avsåg CF-tjänster i samband med en börsintroduktion. Uppdraget syftade till att utföra förmedlingstjänster i samband med en introduktionen men innefattade även viss markandsföring av bolaget för att säkerställa att aktierna faktiskt skulle komma att avyttras. Domstolen fann dessa marknadsförande tjänster ändå undantagna från mervärdesskatt då

⁸¹ Se t.ex. RÅ 2003 not. 194, RÅ 1993 not. 71, RÅ 1998 not. 249, RÅ 2003 not. 178.

man vid en liknande huvudsaklighetsbedömning som genomfördes i bl.a. C-349/96 CPP, fann att dessa tjänster inte efterfrågades självständigt utan endast utgjorde ett medel för att utföra den primärt efterfrågade tjänsten på bästa sätt. CF-tjänsterna var i dessa fall således att se som skattefria.

I RÅ 2006 not. 188 blev utgången emellertid en annan. I detta fall var det frågan om en företagsöverlåtelse. Förhandling och avslut av överlåtelsen, vilket otvistigt utgjorde en finansiell tjänst, var i detta fall endast en liten del av de tjänster som efterfrågades i samband med överlåtelsen. Den övervägande delen av tjänsterna utgjordes i stället av planering och analys samt marknads- och intressentbearbetning. En huvudsaklighetsbedömning av tjänsterna, liknade den som domstolen genomförde i RÅ 2001 not. 23 med stöd av mål C-349/96 CPP, utmynnade i att tjänsterna var att se som skattepliktiga och inte skattefria finansiella tjänster.

I ovan nämnda dom från kammarrätten i Stockholm i februari i år⁸² valde domstolen att använda sig av en liknade bedömning som den i RÅ 2006 not. 188. I korthet berörde kammarrättsdomen tjänster som ett bolag hade utfört åt ett annat bolag i samband med en företagsöverlåtelse, utan att ta upp dessa som mervärdesskattepliktiga. Bolaget menade att tjänsterna var av samma karaktär som de som var uppe för bedömning i RÅ 2001 not. 23 och att de därför föll in under undantaget för finansiella tjänster i 3:9 ML. Domstolen var dock av en annan uppfattning och dömde i linje med Skatteverkets yrkande att tjänsterna var att se som mervärdesskattepliktiga. Med hänvisning till domen i RÅ 2006 not. 188 uttalade kammarrätten i Stockholm att vid överlåtelse av ett helt företag till ett mindre antal köpare upptar själva aktieöverlåtelsen bara en mindre del av de sammantagna tjänsterna till skillnad från en börsintroduktion då man av yttrar aktier till ett stort antal köpare, varför aktieöverlåtelsen i dessa fall utgör den huvudsakliga komponenten i tjänsterna.

Vad kan man då dra för slutsats av detta? Personligen tycker jag att kammarrättsdomen från februari i år på ett tydligt sätt tillämpar de principer som Regeringsrätten utvecklat genom RÅ 2001 not. 23 samt RÅ 2006 not. 188. Dessa domar hänvisar i mycket stor utsträckning till de principer som utvecklats inom EU-domstolens praxis på området, fram för allt genom mål som C-349/96 CPP, C-435/05 Volker Ludwig samt C-2/95 SDC. De två sistnämnda domarna ger uttryck för det faktum att man skall se till tjänstens natur vid bedömning av finansiella tjänster och inte till vem som utför den. I mål C-349/96 CPP menade domstolen att tjänsterna skall bedömas utifrån en huvudsaklighetsprincip vilken medför att i de fall den efterfrågade tjänsten inte kan genomföras utan att vissa kringtjänster utförs, vilka till sin karaktär inte är att se som finansiella, är tjänsten ändå att se som skattefri om dessa tjänster inte direkt efterfrågas utan endast utgör ett medel för att genomföra uppdraget på bästa sätt.

⁸² Dom i mål nr 5778-09, Kammarrätten i Stockholm

Vid företagsöverlåtelser är även mål C-235/00 CSC av stort intresse då det avse förmiddling/förhandling rörande värdepapper. I målet uttalar domstolen att denna typ av förhandlingar skall, för att ses som skattefria, genomföras av en mellanman vilken ska göra det som är nödvändigt för att parternas avtal skall komma till stånd utan att ha något eget intresse i avtalets innehåll. Tjänsterna måste dessutom ”skapa, förändra eller utsläcka parternas rättigheter och skyldigheter avseende värdepappret” för att ses som en finansiell tjänst.

Med utgångspunkt i denna praxis, både från våra svenska domstolar och från EU-domstolen kan man sluta sig till att restriktiviteten, för att tjänster skall ses som undantagna från mervärdeskatt i samband med företagsöverlåtelser, är relativt stor. Avgörande är tjänstens natur och i vilken utsträckning det förekommer kringtjänster avseende markandsföring, analys, rådgivning etc.

Troligtvis är de flesta tjänster i samband med en företagsöverlåtelse av ett helt bolag att se som skattepliktiga, vilket är i linje med det Regeringsrätten uttalar i RÅ 2006 not. 188. Skillnaden mellan denna typ av överlåtelse och en överlåtelse där aktierna i ett bolag skall avyttras till flera köpare, t.ex. vid en börsintroduktion är enligt mig stor. Sannolikheten att man i de senare fallen som förmedlare uppfyller kraven som uppställs i mål C-235/00 CSC, torde vara större. Detta i kombination med att en större del av den tjänst som utförs upptas av det moment vari aktieöverlåtelser genomförs torde understryka detta faktum.

För mig förefaller det dock vid företagsöverlåtelser skilja sig mycket från fall till fall. Gränsdragningar vid finansiella tjänster är svåra att göra och man måste hela tiden utgå från tjänstens natur och eventuell förekomst av kringtjänster. Denna typ av bedömningar torde vara svårt att göra för den skattskyldiga själv med utgångspunkt i dagsläget gällande rätt. Därför kan man hoppas på att de kommande ändringarna, vilka kort nämns ovan, i mervärdeskattedirektivet kan verka förtydligande i dessa fall.

5 Slutsats

Det faktum att finansiella tjänster förblev undantagna från mervärdesskatt även efter skattereformen 1990 torde främst bero på att man inte ville ha en mervärdesskatte reglering i strid med den som fanns inom EU. Även om tekniska aspekter framhölls så torde den främsta anledningen att man valde att även fortsättningsvis undanta finansiella tjänster från mervärdesskatt vid reformeringsarbetet i Sverige ha utgjorts just av ett troligt förestående medlemskap i EU.

Finansiella tjänster bör bedömas utifrån sin natur och man bör framförallt se till huruvida tjänsterna medför rättsliga och ekonomiska förändringar för parterna. Vid värdepappershandel är det t.ex. av vikt att tjänsterna avseende värdepappret syftar till att förändra den rättsliga och ekonomiska situationen parterna emellan.

Vid företagsförvärv och företagsöverlåtelser förekommer finansiella tjänster ofta i samband med andra kringtjänster och avgörande huruvida tjänsterna i sin helhet skall ses som undantagna från mervärdesskatt eller inte är hur stor del av de samlade tjänsterna som dessa kringtjänster utgör.

Vid överlåtelse av ett företag till ett större antal förvärvare torde de finansiella tjänsterna utgöra en större del av de sammantagna tjänsterna, speciellt avseende själva överlåtelserna av aktierna.

Vid överlåtelse av ett helt företag till en eller ett mindre antal köpare innehar det finansiella tjänsterna ofta en underordnad ställning i förhållande till kringtjänster avseende marknadsföring, analys etc. Då skatteplikt gäller generellt på omsättning av varor och tjänster är restriktiviteten, för vad som skall ses som undantagna finansiella tjänster, stor. Detta medför att man i ett fall som det senare, dvs. avseende överlåtelse till en eller ett fåtal köpare, ofta finner att tjänsterna i samband med överlåtelserna eller förvärvet är att se som skattepliktiga.

Att göra en bedömning huruvida en tjänst är att se som finansiell eller inte är svårt och inget som med enkelhet kan göras av en skattskyldig som inte besitter särskild kompetens på området. Därför är det önskvärt med ett förtydligande av rättsläget på området vilket man kan hoppas kommer att bli följden av de kommande ändringarna i EU:s mervärdesskattedirektiv avseende finansiella tjänster.

Käll- och litteraturförteckning

Lagar

GML

ML

Lag (2004:46) om investeringsfonder

Lag (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument

Direktiv

Direktiv 77/388/EEG, Sjätte mervärdeskattedirektivet

Direktiv 2006/112/EG, Mervärdesskattedirektivet

Offentligt tryck

Propositioner

Prop. 1989/90:111 *Reformerad mervärdesskatt m.m.*

Statens offentliga utredningar

SOU 1989:35 *Reformerad mervärdesskatt m.m.*

SOU 1990:46, *Särskild skatt i den finansiella sektorn*

Doktrin

Litteratur

Alhager, Eleonor, Kleerup, Jan, Melz, Peter, Öberg, Jesper, *Mervärdesskatt i teori och praktik*, upplaga 1:2, Norstedts Juridik AB, Stockholm, 2007

Hultqvist, Anders, *Moms och finansiella tjänster*, upplaga 1:1, Norstedts Juridik AB, Stockholm, 1998

Artiklar

Henkow, Oskar, *Reformering av hantering av finansiella tjänster och försäkringstjänster*, Svensk skattetidning nr 1, 2008

Henkow, Oskar, *Avdragsrätt för ingående mervärdesskatt på förvärv vid försäljning av aktier i dotterbolag*, Skattenytt nr 1-2 2010

Skatteverkets ställningstaganden och skrivelser etc.

Skatteverkets skrivelse 2004-12-20, dnr 130 676523-04/111

Skatteverkets ställningstagande, Konsultuppdrag vid företagsöverlåtelser, 2007-10-02, dnr 131 304409-07/111

Skatteverket, *Handledning för mervärdesskatt 2009*, del II

Rättsfallsförteckning

Skatterättsnämndens förhandsbesked

SRN förhandsbesked 2000-12-21
SRN förhandsbesked 2004-06-15
SRN förhandsbesked 2005-10-11
SRN förhandsbesked 2006-02-28
SRN förhandsbesked 2006-06-30

Kammarrätten

Kammarrätten i Stockholm, mål nr 4890-2000, 2004-06-15
Kammarrätten i Stockholm, mål nr 4891-2000, 2004-06-15
Kammarrätten i Stockholm, mål nr 4892-2000, 2004-06-15
Kammarrätten i Stockholm, mål nr 4893-2000, 2004-06-15
Kammarrätten i Stockholm, mål nr 5778-09, 2010-02-09

Regeringsrätten

Referatmål

RÅ 2003 ref. 36
RÅ 2003 ref. 72

Notismål

RÅ 1992 not. 209
RÅ 1992 not. 210
RÅ 1993 not. 71
RÅ 1994 not. 13
RÅ 1994 not. 422
RÅ 1997 not. 180
RÅ 1998 not. 111
RÅ 1998 not. 249
RÅ 1999 not. 46
RÅ 2001 not. 23
RÅ 2003 not. 178
RÅ 2003 not. 194
RÅ 2005 not. 61
RÅ 2006 not. 77
RÅ 2006 not. 188
RÅ 2008 not. 92

Regeringsrättens dom i mål nr 1932-08, 2009-03-02
Regeringsrättens dom i mål nr 6792-08, 2009-06-02

EG/EU-domstolen

Mål 26/62 *Van Gend en Loos*

Mål 6/64 *Costa/ENEL*

Mål 8/81 *Becker*

Mål 14/83 *Von Colson*

Mål C-231/91 *Muys*

Mål C-4/94 *BLP-group*

Mål C-2/95 *Sparkassernas data central, SDC*

Mål C-349/96 *Card Protection Plan, CPP*

Mål C-408/98 *Abbey International*

Mål C-16/00 *Cibo*

Mål C-235/00 *CSC*

Mål C-77/01 *EDM*

Mål C-305/01 *MKG- Kraftfahrzeuge Factoring*

Mål C-41/04 *Levob Verzekeringen och OV Bank*

Mål C-169/04 *Abbey National*

Mål C-435/05 *Volker Ludwig*